

Stanowisko KNF w sprawie polityki dywidendowej banków spółdzielczych i zrzeszających, zakładów ubezpieczeń i reasekuracji, powszechnych towarzystw emerytalnych, domów maklerskich i towarzystw funduszy inwestycyjnych w 2018 r.

Komisja Nadzoru Finansowego (KNF) przyjęła na posiedzeniu w dniu 5 grudnia 2017 r. stanowisko w sprawie polityki dywidendowej banków spółdzielczych i zrzeszających, zakładów ubezpieczeń i reasekuracji, powszechnych towarzystw emerytalnych, domów maklerskich i towarzystw funduszy inwestycyjnych w 2018 r.

Sytuacja polskiego systemu finansowego jest stabilna. Obserwowane przyspieszenie tempa wzrostu gospodarczego oraz dalsza poprawa sytuacji na rynku pracy sprzyjają jego rozwojowi. Polityka dywidendowa prowadzona przez instytucje finansowe zgodnie z zaleceniami KNF ma na celu utrzymanie stabilności i bezpieczeństwa polskiej gospodarki, a także systemu finansowego, pozwalając na jego dalszy rozwój.

Każdy z sektorów otrzyma zalecenia w formie pisma Przewodniczącego KNF.

Banki spółdzielcze i zrzeszające

Przy wyznaczaniu kryteriów na potrzeby polityki dywidendowej dla banków spółdzielczych i zrzeszających w 2018 r. Komisja Nadzoru Finansowego kierowała się przede wszystkim:

- zaleceniami Europejskiego Banku Centralnego (EBC) z dnia 13 grudnia 2016 r. w sprawie zasad wypłaty dywidend odnośnie osiągnięcia docelowego poziomu wymogu połączonego bufora¹ w celu otrzymania zgody organu nadzoru na wypłatę dywidendy, z uwzględnieniem poziomu bufora zabezpieczającego w wysokości 1,875 p.p. w 2018 r.,
- koniecznością uwzględnienia bufora ryzyka systemowego², obowiązującego od 1 stycznia 2018 r., w wysokości 3% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko, obliczonej zgodnie z art. 92 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Dz. Urz. UE L 176 z 27 czerwca 2013 r., str. 1, z późn. zm.), na zasadach indywidualnej i skonsolidowanej,
- koniecznością uwzględnienia dodatkowego narzutu kapitałowego (na potrzeby polityki dywidendowej) obowiązującego wszystkie banki, zgodnie z art. 142 ustawy Prawo bankowe, w wysokości 1,5 p.p.,

¹ ZALECENIE EUROPEJSKIEGO BANKU CENTRALNEGO z dnia 13 grudnia 2016 r. w sprawie zasad wypłaty dywidend (EBC/2016/44) „Instytucje kredytowe zobowiązane są do osiągnięcia pełnej wysokości (1) współczynnika kapitału podstawowego Tier 1, współczynnika kapitału Tier 1 oraz całkowitego współczynnika kapitałowego od stosownej daty ich pełnego wdrożenia. Odnosi się to do pełnego zastosowania powyższych współczynników po zakończeniu okresu przejściowego, jak również do łącznego wymogu w zakresie bufora w rozumieniu art. 126 ust. 6 dyrektywy 2013/36/UE. Przepisy przejściowe zawarte są w tytule XI dyrektywy 2013/36/UE oraz części dziesiątej rozporządzenia (UE) nr 575/2013.”

² Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów w sprawie bufora ryzyka systemowego z dnia 1 września 2017 r. (Dz. U. z 2017, poz. 1776).

- przekonaniem o zasadności kontynuacji zeszłorocznej polityki dywidendowej, umożliwiającej stabilny rozwój spółdzielczego sektora bankowego oraz wzmocnienie jego bazy kapitałowej.

Oprócz kryteriów ogólnych, stanowisko organu nadzoru w odniesieniu do możliwości wypłaty dywidendy przez banki spółdzielcze uwzględnia także zasadę proporcjonalności uwarunkowaną przede wszystkim specyfiką prawną-organizacyjną tych banków, a także ich relacją do funkcjonujących zrzeszeń oraz systemów ochrony instytucjonalnej. W opinii KNF wypłata choćby ograniczonej dywidendy przez zdecydowaną większość banków spółdzielczych pozwoli ograniczyć, obserwowany w ostatnich latach, odpływ udziałowców oraz stworzy możliwość pozyskania nowych członków.

Mając na uwadze konieczność budowy odpowiedniego wizerunku rynkowego, zakłada się możliwość przeznaczenia części zysku netto za 2017 r. na określone w statutach banków spółdzielczych cele społeczne. W ramach kwoty możliwej do wypłaty banki będą mogły zdecydować o relacji wysokości dywidendy do wielkości środków na pokrycie zadań statutowych.

Kryteria wypłaty dywidendy dla banków zrzeszających i spółdzielczych

Wobec banków zrzeszających rekomenduje się stosowanie ogólnych założeń polityki dywidendowej – takich samych jak w przypadku innych banków działających w formie spółki akcyjnej.

Rekomenduje się, by dywidendę bez ograniczeń mogły wypłacić jedynie banki spółdzielcze spełniające jednocześnie następujące kryteria:

- nie realizujące programu naprawczego;
- pozytywnie oceniane (ocena końcowa BION nie gorsza niż 2,50 – ocena 1 lub 2 w masterskali);
- posiadające poziom dźwigni finansowej (LR) wyższy niż 5%;
- posiadające współczynnik kapitału Tier 1 nie niższy niż wymagane minimum podwyższone o narzut 1,5 p.p.:
 $6\% + 75\% \cdot \text{add-on} + \text{wymóg połączzonego bufora (3 p.p} + 1,875 \text{ p.p)} + 1,5 \text{ p.p.}$;
- posiadające łączny współczynnik kapitałowy (TCR) nie niższy niż wymagane minimum podwyższone o narzut 1,5 p.p.:
 $8\% + \text{add-on} + \text{wymóg połączzonego bufora (3 p.p} + 1,875 \text{ p.p)} + 1,5 \text{ p.p.}$

Wypłatę dywidendy z ograniczeniami rekomenduje się w następujących przypadkach:

1. Banki spółdzielcze funkcjonujące w ramach systemu ochrony instytucjonalnej, spełniające łącznie poniższe kryteria:

A. nie realizujące programów naprawczych, spełniające kryterium dźwigni finansowej (LR) powyżej 5%, posiadające wskaźniki adekwatności kapitałowej w przedziałach ($12,875\% < \text{TCR} \leq 14,375\%$ oraz $10,875\% < \text{T1} \leq 12,375\%$) oraz ocenę BION $\leq 2,50$ będą mogły przeznaczyć na wypłatę dywidendy nie więcej niż 10% zysku netto za 2017 r.

B. nie realizujące programów naprawczych, spełniające kryterium dźwigni finansowej (LR) powyżej 5%, posiadające wskaźniki adekwatności kapitałowej na następujących poziomach:

TCR>12,875% oraz T1>10,875% oraz ocenę BION w przedziale (2,50<BION<3,00) będą mogły przeznaczyć na wypłatę dywidendy nie więcej niż 2% zysku netto za 2017 r.

2. Banki spółdzielcze samodzielne i zrzeszone banki spółdzielcze, które nie podjęły decyzji o przystąpieniu do systemu ochrony instytucjonalnej, spełniające łącznie poniższe kryteria:

A. nie realizujące programów naprawczych, spełniające kryterium dźwigni finansowej (LR) powyżej 5%, posiadające wskaźniki adekwatności kapitałowej w przedziałach (12,875%<TCR<=14,375% oraz 10,875%<T1<=12,375%) oraz ocenę BION<=2,50 będą mogły przeznaczyć na wypłatę dywidendy nie więcej niż 5% zysku netto za 2017 r.

B. nie realizujące programów naprawczych, spełniające kryterium dźwigni finansowej (LR) powyżej 5%, posiadające wskaźniki adekwatności kapitałowej na następujących poziomach: TCR>12,875% oraz T1>10,875% oraz ocenę BION w przedziale (2,50<BION<3,00) będą mogły przeznaczyć na wypłatę dywidendy nie więcej niż 2% zysku netto za 2017 r.

Do banków spółdzielczych niespełniających kryteriów do wypłaty dywidendy z zysku netto za 2017 r., wzorem lat poprzednich, UKNF skieruje indywidualne wystąpienia.

Zakłady ubezpieczeń/reasekuracji

Zaleca się, aby dywidendę wypłaciły wyłącznie zakłady ubezpieczeń/reasekuracji, które spełniają wszystkie poniższe kryteria:

- I. otrzymały w ramach BION za 2016 r. ocenę ryzyka dobrą (1,00) lub zadowalającą (2,00);
- II. w poszczególnych kwartałach 2017 r. nie wykazały niedoboru środków własnych na pokrycie wymogów kapitałowych;
- III. w 2017 r. nie były objęte krótkoterminowym planem finansowym lub planem naprawczym, o których mowa w art. 312 i 313 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej;
- IV. według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r. wielkość środków własnych bez odliczenia przewidywanych dywidend kształtowała się na poziomie co najmniej 175% wysokości wymogów kapitałowych dla zakładów prowadzących działalność w dziale I oraz co najmniej 150% wysokości wymogów kapitałowych dla zakładów prowadzących działalność w dziale II.

Zakłady ubezpieczeń/reasekuracji spełniające powyższe kryteria powinny ograniczyć wypłatę dywidendy do 75% wysokości zysku wypracowanego w 2017 r., przy czym pokrycie wymogów kapitałowych dla kwartału, w którym wypłacono dywidendę powinno utrzymywać się na poziomie co najmniej 110%.

Jednocześnie dopuszcza się wypłatę dywidendy równą całemu wypracowanemu w 2017 r. zyskowi (co oznacza, iż nie dopuszcza się wypłaty z pozostałych elementów kapitałów własnych), o ile pokrycie wymogów kapitałowych (po odliczeniu od środków własnych przewidywanych dywidend) na koniec 31 grudnia 2017 r. oraz dla kwartału, w którym wypłacono dywidendę, będzie na poziomie co najmniej 175% dla zakładów prowadzących działalność w dziale I oraz co najmniej 150% dla zakładów prowadzących działalność w dziale II.

Zakłady ubezpieczeń/reasekuracji spełniające powyższe kryteria, przy podejmowaniu decyzji w sprawie wysokości dywidendy, powinny uwzględnić dodatkowe potrzeby kapitałowe w perspektywie dwunastu miesięcy od momentu zatwierdzenia sprawozdania finansowego za 2017 r., wynikające m.in. ze zmian w otoczeniu rynkowym i prawnym.

Powszechne towarzystwa emerytalne

Warunkiem koniecznym i zalecanym przez organ nadzoru jest, aby powszechne towarzystwo emerytalne, które będzie podejmować decyzję o wypłacie dywidendy w 2018 r., spełniało równocześnie wszystkie niżej wymienione kryteria:

- kryterium I towarzystwo otrzymało ocenę końcową BION za 2016 r. 1 (dobrą) lub 2 (zadowalającą);
- kryterium II w 2017 r. towarzystwo nie wykazało niespełnienia ustawowych wymogów kapitałowych;
- kryterium III według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r. wartość kapitałów własnych towarzystwa, powiększona o wartość Funduszu Gwarancyjnego przypadającą na towarzystwo, stanowiła przynajmniej 1,25% wartości aktywów netto otwartego funduszu emerytalnego zarządzanego przez towarzystwo;
- kryterium IV według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r. wartość płynnych aktywów towarzystwa³, powiększona o wartość Funduszu Gwarancyjnego przypadającą na towarzystwo, stanowiła przynajmniej 1,25% wartości aktywów netto otwartego funduszu emerytalnego zarządzanego przez towarzystwo;
- kryterium V towarzystwo otrzymało ocenę cząstkową BION za 2016 r. w obszarze „adekwatność kapitałowa” 1 (dobrą) lub 2 (zadowalającą).

Powszechne towarzystwo emerytalne spełniające powyższe kryteria powinno ograniczyć wartość dywidendy wypłacanej w 2018 r. z zysku pochodzącego z 2017 r. lub z pozostałych elementów kapitału własnego do poziomu nieprzekraczającego 100% wysokości zysku osiągniętego w 2017 r. Wypłata dywidendy nie może także powodować zmniejszenia wartości kapitału własnego i odpowiednio wartości aktywów płynnych, powiększonych o wartość środków Funduszu Gwarancyjnego przypadającą na towarzystwo, poniżej poziomu określonego w kryterium III i w kryterium IV. Ponadto, podejmując decyzję o wypłacie dywidendy towarzystwo powinno uwzględniać dodatkowe potrzeby kapitałowe w perspektywie jednego roku od daty zatwierdzenia przez walne zgromadzenie akcjonariuszy sprawozdania finansowego towarzystwa za 2017 r. Towarzystwo, które zarządza dobrowolnym funduszem emerytalnym powinno także uwzględnić ryzyko związane z tą częścią swojej działalności i jej możliwym wpływem na wynik finansowy.

Domy maklerskie

Zaleca się, aby dywidendę w 2018 roku wypłaciły wyłącznie domy maklerskie, które spełniają łącznie poniższe kryteria:

³ Za aktywa płynne mogą być uznane: papiery wartościowe wyemitowane przez Skarb Państwa lub NBP, należności od OFE tytułem opłaty od składki i opłaty za zarządzanie, środki pieniężne i inne aktywa pieniężne oraz pozostałe krótkoterminowe aktywa finansowe.

- A. Dywidendę w kwocie nie wyższej niż 75% zysku netto za 2017 r.:
- I. dla podmiotów podlegających normom adekwatności kapitałowej zgodnie z rozporządzeniem 575/2013 na dzień 31 grudnia 2017 r.:
 - współczynnik kapitału podstawowego Tier I wyniósł co najmniej 6%;
 - współczynnik kapitału Tier I wyniósł co najmniej 9%;
 - łączny współczynnik kapitałowy wyniósł co najmniej 14%;
 - II. dla podmiotów nie podlegających normom adekwatności kapitałowej zgodnie z rozporządzeniem 575/2013 na dzień 31 grudnia 2017 r. wskaźnik będący udziałem kwoty kapitałów własnych w sumie aktywów ogółem wynosi co najmniej 50%;
 - III. ocena nadzorcza nadana w procesie BION przeprowadzonym w roku 2017 roku wynosi 1 albo 2;
 - IV. podmiot w 2017 roku nie naruszył przepisów dot. wymogów kapitałowych zawartych w rozporządzeniu 575/2013 i ustawie o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. z 2017 r. poz. 1768 z późn. zm.) oraz przepisów dotyczących limitów dużych ekspozycji.
- B. Dywidendę w kwocie nie wyższej niż 100% zysku netto za 2017 r.:
- I. spełnia wszystkie kryteria wymienione w literze A;
 - II. dla podmiotów podlegających normom adekwatności kapitałowej zgodnie z rozporządzeniem 575/2013 kryteria, o których mowa w lit. A pkt I, są spełnione na koniec każdego kwartału w 2017 roku;
 - III. dla podmiotów nie podlegających normom adekwatności kapitałowej zgodnie z rozporządzeniem 575/2013 kryterium, o którym mowa w lit. A pkt II, jest spełnione na koniec każdego kwartału w 2017 roku.

Dodatkowo domy maklerskie przy podejmowaniu decyzji dotyczącej wysokości dywidendy powinny uwzględniać dodatkowe potrzeby kapitałowe w perspektywie dwunastu miesięcy od momentu zatwierdzenia sprawozdania finansowego za 2017 rok.

Jednocześnie zwraca się uwagę, że domy maklerskie zobowiązane na podstawie obowiązujących przepisów prawa do utrzymywania dodatkowych wymogów kapitałowych powiększają współczynniki, o których mowa w lit. A.I o wysokość dodatkowych wymogów kapitałowych.

Towarzystwa funduszy inwestycyjnych

Analiza sytuacji na rynku towarzystw funduszy inwestycyjnych, z uwzględnieniem obowiązujących przepisów, prowadzi do wniosku, że w projektowanym stanowisku organu nadzoru dotyczącym podziału zysku za rok 2017 i jego rozdysponowania w 2018 roku rekomendowane jest łączne uwzględnienie następujących kryteriów:

- I. w 2017 roku oraz w okresie od początku 2018 roku do dnia podjęcia uchwały o podziale zysku nie zaistniała sytuacja, w której doszłoby do niespełniania ustawowych wymogów kapitałowych;
- II. przy podejmowaniu decyzji dotyczącej podziału zysku towarzystwo powinno uwzględnić dodatkowe potrzeby kapitałowe w perspektywie dwunastu miesięcy

- od momentu zatwierdzenia sprawozdania finansowego za 2017 rok tak, aby sposób podziału zysku nie miał wpływu na możliwość spełniania wymogów kapitałowych w kolejnych miesiącach;
- III. podjęcie decyzji o sposobie podziału zysku powinno uwzględniać, czy w okresie od dnia podjęcia ostatniej uchwały o podziale zysku nie zostały zgłoszone roszczenia uczestników funduszy inwestycyjnych wobec towarzystwa w związku z nienależytym zarządzaniem funduszami inwestycyjnymi;
- IV. towarzystwa funduszy inwestycyjnych, spełniające warunki, o których mowa w pkt I – III oraz, które zarazem w toku ostatniego procesu Badania i Oceny Nadzorczej towarzystw funduszy inwestycyjnych otrzymały ocenę końcową BION 1 lub 2, mogą rozdysponować – w sposób inny niż przeznaczając zysk netto na utworzenie lub zwiększenie kapitału zapasowego i rezerwowego lub pokrycie straty z lat ubiegłych:
1. maksymalnie 75% zysku wypracowanego w 2017 roku, o ile podział zysku nie będzie skutkował zmniejszeniem wskaźnika pokrycia wymogu kapitałowego poniżej poziomu 1,5;
 2. powyżej 75%, ale nie więcej niż 100% zysku wypracowanego w 2017 roku, o ile podział zysku nie będzie skutkował zmniejszeniem wskaźnika pokrycia wymogu kapitałowego poniżej poziomu 2
- przy czym wskaźnik pokrycia wymogu kapitałowego liczony jest jako iloraz wartości kapitału własnego towarzystwa i obowiązującego poziomu wymogu kapitałowego.
- V. podejmowane działania, w tym sposób podziału zysku, nie mogą także powodować zmniejszenia wartości posiadanych przez Towarzystwo aktywów, charakteryzujących się najwyższym poziomem płynności i bezpieczeństwa, ustalonych jako suma wartości środków pieniężnych, papierów wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa lub Narodowy Bank Polski, jednostek uczestnictwa funduszy inwestycyjnych rynku pieniężnego i funduszy inwestycyjnych, które lokują co najmniej 85% swoich aktywów w papiery emitowane, poręczone lub gwarantowane przez Skarb Państwa, Narodowy Bank Polski lub jednostki samorządu terytorialnego, pomniejszonych o wartość posiadanych akcji własnych, poniżej poziomu stanowiącego 150% obowiązującego Towarzystwo wymogu kapitałowego.